

A GYŐRI ÍTÉLŐTÁBLA POLGÁRI KOLLÉGIUMA

A Győri Ítélőtábla Polgári Kollégiumának 1/2006.(XII.1.)sz. kollégiumi véleménye

„A felszámolás kezdő időpontja után, képviseletre jogosultság hiányában kötött illetve teljesített ügyletek megítélésének néhány kérdése” tárgyában

I.

A felszámolás kezdő időpontját követően a vagyonnal kapcsolatosan csak a felszámoló tehet nyilatkozatot. Az ezzel ellentétesen, a korábban képviseletre jogosult személy által megtett szerződési nyilatkozat tekintetében az álképviselő szabályait kell alkalmazni – a cégnyilvántartási szabályok szerint jóhiszemű, ellenérték fejében szerző harmadik személlyel szemben is.

II.

Ha az álképviselő eljárását (nyilatkozatát) utóbb a felszámoló nem hagyja jóvá, a nem létező szerződés jogkövetkezményét a jogalap nélküli gazdagodásra és a jogalap nélküli birtoklásra vonatkozó szabályok szerint kell levonni.

III.

A hitelező az adóssal szemben a jogalap nélküli gazdagodás miatt őt megillető pénzkövetelését a felszámolás kielégítési szabályai szerint érvényesítheti. A dologra fordított szükséges költségei felszámolási költségnek minősülnek, visszatartási jog azonban nem illeti meg.

IV.

A felszámolás kezdő időpontját követően az adós részéről történő teljesítés – még ha valós követelés kielégítését célozta is – annak jogszerűtlensége, az adott hitelezőnél kimutatható előny és a többi hitelezőt ért hátrány miatt a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelhető vissza.

I-II.

A felszámolás kezdő időpontjához számos jogkövetkezmény kapcsolódik. Ezek közül az egyik legfontosabb, hogy ettől kezdődően a többször módosított 1991.évi XLIX tv. (a továbbiakban: Cstv.) 34.§ (2) bekezdése értelmében *a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot csak a felszámoló tehet.*

A kezdő időpont törvényi szabályozása többször módosult – a fentebb ismertetett törvényi rendelkezés állandósága mellett. Az 1993.IX.2.napjától 2006.VII.1-ig (a továbbiakban: korábbi szöveg.), illetőleg az azóta hatályos szöveg (a továbbiakban :

hatályos szöveg) képezi vizsgálatunk tárgyát: A Cstv. 27. § (1) bekezdésének korábbi szövege a felszámolás kezdő időpontját a végzés jogerőre emelkedésének, míg a hatályos szöveg a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételének napjához kapcsolja.

A bírói gyakorlatot reprezentáló döntvények – a tényállások és jogi kérdések különbözősége - alapján az alábbi típusú tényállások különíthetők el:

- Az addig a társaság képviselőre jogosult személy (a továbbiakban: ügyvezető) a kezdő időpont után tesz jognyilatkozatot. Ez jellemzően egy szerződéses nyilatkozat, azonban nem feltétlenül: lehet egy joghatást kiváltó egyoldalú és a vagyont érintő nyilatkozat vagyont érintő nyilatkozat is (például az ügyvezető a társaság a társaság nevében tartozást ismer el, követelésről mond le).
- Ugyanezen személy nem formális jognyilatkozat, hanem „reálcselekmény” részese: példaként felhozható, amikor a korábban megkötött szerződés teljesítése történik az ügyvezető részéről .

A bírói gyakorlat nem egységes annak megítélésében, hogy mi a jogkövetkezménye, ha a jognyilatkozatot olyan - képviselőnek látszó - személy tesz meg, aki a képviselőre valamilyen okból nem jogosult.

A közzétett döntések száma alapján többségének minősíthető az az álláspont, amely szerint az ilyen szerződés azért érvénytelen, mert a felszámolás kezdő időpontja egy ún. „objektív határidő”. Az „objektív határidő” (helyesen időpont) fogalmát e határozatok akként töltik ki tartalommal, hogy az ilyen nyilatkozat a Cstv.34.§ (2) bekezdésébe, azaz jogszabályba ütközés miatt, a Ptk.200 .§ (2) bekezdése alapján semmis (*jogszabályba ütközés miatti érvénytelenségi elmélet*: például Fővárosi Ítéltábla15.Gf.40.226/2005/10., Győri Ítéltábla Gf.II.20.124/2005/6.).

Ugyanakkor találhatunk olyan döntéseket is (például: LB.Gf.VIII.32.023/2001/16.), melyek nem a jogszabályba ütközés miatti érvénytelenségi elméletet követik, hanem a létrejött ügyletet az álképviselő eljárása miatt - Ptk.221.§ - tekintik semmisnek(*akarati hiba miatti érvénytelenségi elmélet*).

A Cstv. vizsgált rendelkezésnek parancsoló nyelvtani megfogalmazása, a törvény sajátos funkcióját szem előtt tartó, s törvény egyéb rendelkezéseinek kontextusában elvégzett értelmezés is mind egy irányba mutatnak: olyan kógens jogi normával állunk szemben, amely feltétlen érvényesülést kíván, tehát az azzal ellentétes nyilatkozat (ennek következtében az így létre jött ügylet) jogszabályba ütközik.

További kérdés azonban, hogy a jogszabályba ütközés jogkövetkezménye valóban a semmisség-e egy olyan helyzetben, amely egyúttal kimeríti az álképviselő eljárásának törvényi tényállását is? A képviselői jog hiányában illetőleg annak túllépésével tett jognyilatkozatra ugyanis a Ptk. 221.§-a egy speciális tényállást tartalmaz (álcépviselő), melyhez sajátos jogkövetkezményeket is kapcsol, márpedig a Ptk.200.§ (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy semmisségről csak akkor lehet szó, ha a jogszabályba ütközéshez a jogszabály más jogkövetkezményt nem fűz. A más

jogkövetkezmény jelen esetben pedig az, hogy a kógens normába ütköző módon megtett jognyilatkozat nem érvényes, tehát joghatálya nincsen, mivel azonban azt képviseleti jogkörben eljárónak látszó személy tette, a nyilatkozat jogkövetkezményeit a másik szerződő fél viszonylatában az álképviselő szabályai szerint kell levonni.

A jogirodalomban gyakran semmisségi okként tárgyalják¹ az álképviselő (jóvá nem hagyott) eljárását az akarat-kifejezés fogyatékosága miatt, ezért az akarat hiba miatt érvénytelenségi elmélet követői is az eredeti állapot helyreállításában látják a törvény szerint alkalmazandó jogkövetkezményt.

Az újabb bírói gyakorlatban (például: EBH.2004/1142.szám alatt közzétett LB.határozat, a Fővárosi Ítéltábla 2/2004.(XI.22.) számú kollégiumi ajánlása) azonban teret nyert egy másik álláspont, amely – röviden összefoglalva – azt vallja, hogy a hatályos² jog talaján az álképviselő eljárása esetén nem akarathibáról és érvénytelenségi okról, hanem az egybehangzó akaratnyilatkozatok hiányában egy – a Ptk.205.§ (1) bekezdéséből levezethetően - létre nem jött szerződésről van szó. Ehhez pedig nem szükségszerűen az érvénytelenség kapcsolódik mint jogkövetkezmény.

Jelen kollégiumi vélemény elfogadásával a Győri Ítéltábla Polgári Kollégiuma ezen utóbbi jogértelmezést kívánja támogatni.

Amennyiben az ügylet jóváhagyása megtörténik, amelynek lehetőségét nem indokolt feltétlenül kizárni - azzal persze, hogy értelemszerűen erre a felszámolás kezdőidőpontja után már csak a felszámoló jogosult -, akkor az ügylet „fogyatékosága” orvosolódott, senkinek sincsen lehetősége annak „érvényességét/hatályosságát” vitássá tenni. Valójában itt a jóváhagyás sem nem az érvényesség, sem nem a hatályosság hiányát pótolja, hanem egy sajátos orvoslásról (konvalidálás) van szó: egy „létre nem jött” állapotban lévő szerződésre ugyanis az érvénytelenség, hatálytalanság fogalmak nem értelmezhetőek.

A konvalidálás hiányában természetesen az a kérdés, hogy mi a „nemlétezés” jogkövetkezménye. A válasz megadása már nem csupán az elméleti tisztázottság, hanem praktikusán az alkalmazandó rendezési mód (jogkövetkezmények) megválasztása miatt is elengedhetetlen.

A Ptk. álképviselőre vonatkozó rendelkezései éppen abban a körben hallgatnak, amely témánk szempontjából fontos lenne: teljesítés esetén milyen jogintézmény mentén kell a képviselt illetőleg a vele szerződő fél közötti vagyonmozgást rendezni?

Kódexünk a létre nem jött szerződés jogkövetkezményét nem szabályozza. Vitathatatlanul legközebbi analógiaként a Ptk. 215.§-a vehető számba, amely sajátos következményt fogalmaz meg arra az esetre, amikor harmadik személy beleegyezése vagy hatósági jóváhagyás szükséges a szerződés létrejöttéhez, de e jóváhagyás elmarad. A szerződésre az érvénytelenség jogkövetkezményeit rendeli alkalmazni a (3) bekezdés.

¹Világhy-Eörsi: Magyar Polgári Jog I. ,241.old.

A Polgári Törvénykönyv Magyarázata, KJK-KERSZÖV I., 2004., 836.old.,

Polgári Jog – Kommentár a gyakorlat számára, HVGORAC II.744.old..

²Mindaddig, amíg az álképviselő által kötött és utólag jóvá nem hagyott jognyilatkozat, ügylet semmissége kifejezetten megfogalmazásra nem kerül – ami az készülő kódexben ismeretem szerint várható.

Ebből kiindulva nem minden alap nélkül lehet érvelni a mellett, hogy az álképviselő mellett bekövetkezett jogalap nélküli vagyonomozgás rendezésére is az érvénytelenség lehet a rendező elv.

Ugyanakkor a Ptk.215.§-a azon érveléshez is argumentumokkal szolgáltatathat, hogy ez az álképviselőre analógiaként nem alkalmazható. Ugyanis kifejezetten nem létezőnek, nem pedig érvénytelennek tekinti a törvény az ilyen szerződést, ezért kivételesnek és nem általánosíthatónak minősíthető az, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeit rendeli alkalmazni.

A kollégium véleménye szerint ez utóbbi nézet a helyes: *az eredeti állapot helyreállítása nem egy olyan törvényi következmény (szankció), amely minden olyan esetben alkalmazandó, amikor a törvény a rendezés módjáról hallgat. Ezzel szemben van a Ptk. szabályai között ilyen esetekben általánosan alkalmazandó, szubszidiárius tényállás: a jogalap nélküli gazdagodás, ezért csak külön (speciális) törvényi előírás esetén léphet előtérbe az érvénytelenség (eredeti állapot helyreállítása).*

Ezt az érvelést tartalmazza a már hivatkozott EBH.2004/1146.számú jogeset, érdemes idézni:

I. Az álképviselő jognyilatkozata a képviseltet nem köti, így kölcsönös akaratsnyilatkozat hiányában a szerződés nem jön létre [1959. évi IV. törvény 219. § (1)-(2) bek., 221. § (1) bek.].

II. Nem létező szerződésből eredő elszámolásra a jogalap nélküli gazdagodás és a jogalap nélküli birtoklás szabályait kell megfelelően alkalmazni (1959. évi IV. törvény 112-113. §, 193. §).

Kétoldalú teljesítés esetén felvethető a kérdés, hogy a jogalap nélküli gazdagodás alkalmazható-e?

Formálisan ugyanis lehet azzal érvelni, hogy bár létező jogalap nélkül, de mindkét fél teljesített szolgáltatást. Ezért, ha az indokolatlan vagyontelodásokat egymáshoz viszonyítjuk, gazdagodás nincsen - mindaddig, amíg valamelyik oldalról a szolgáltatást vissza nem adják. Amiből az is következne, hogy ha az egyik oldalon a jogalap nélküli gazdagodás visszakövetelésére valamely törvény által szabályozott okból már nincsen mód³, akkor ez a másik oldal visszakövetelési jogát is kizárná.

A kollégium álláspontja szerint a helyes értelmezés és gyakorlat azonban az,

- hogy a jogalap nélkül teljesített szolgáltatásokat külön-külön, nem pedig egymásra tekintettel kell értékelni;

- továbbá, hogy - és erre a fentebb idézett döntés II.pontja is rámutat - dolog szolgáltatása esetében annak tulajdonosa, aki az ilyen perekben értelemszerűen szinte kizárólag a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet, rei vindicatio-val, illetve a tulajdonosi alapon őt megillető birtoklási jog alapján, a Ptk.193.§-ára hivatkozva jogosult a jogalap nélküli birtokolt dolgot visszakövetelni, míg a másik oldalról a követelés a jogalap nélküli gazdagodáson alapul. A jogalap nélküli birtoklásra illetve a jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozó visszakövetelési igény ugyanis ugyanazt az elvet fogalmazza meg: a tulajdonos⁴ (és persze a más címen birtoklásra jogosult is)

³ Ptk.361.§ (2) bekezdés

⁴ Itt a tulajdonjog a pénzre - mint a leghelyettesíthetőbb dologra - is értelmezendő a Ptk.94.§ (2) bekezdése alapján

jogosult visszakövetelni mástól azt, ami jogcím nélkül került hozzá. Ebből a szempontból a dolog illetőleg a pénz nem viselkedik másképpen, mégis a két szolgáltatás eltérő természetéből fakadóan különbözőek lehetnek a visszakövetelővel szemben érvényesíthető ellenkövetelések (ez utóbbit taglalják lényegében a jogalap nélküli birtoklás szabályai).

A Fővárosi Ítéltábla már hivatkozott kollégiumi véleménye speciálisan *a cégek képviselével összefüggő jogvitákban az álképviselési szabályok alkalmazhatóságát* vizsgálta a következő konklúzióra jutva:

A cégek képviselével kapcsolatos jogvitákban a Ptk.221.§ (1) bekezdése szerinti álképviselés fennállását a Ctv.-ben foglalt törvényi vélelmek és a képviseletre vonatkozó speciális szabályok alapján kell elbírálni.

A cég a cégnyilvántartásban nem szereplő – közzé nem tett – képviseletre vonatkozó adat megváltozására, ezzel összefüggésben a képviseleti jog hiánya miatti álképviselésre a jóhiszemű harmadik személyekkel szemben eredményesen nem hivatkozhat. E személyekkel szemben a képviseleti jog korlátozása nem hatályos. A bejegyzett képviselő hatáskörének túllépése nem minősül álképviselésnek.

Tekintettel arra, hogy a felszámolási eljárás alanya – elhanyagolható kivétel mellett – csakis cégnyilvántartásba bejegyzett cég lehet, nem lehet megkerülni azt a kérdést, hogy a fenti tétel miért nem vonatkozik a felszámolás kezdő időpontja utáni időszakra?

A Fővárosi Ítéltábla 3.Pf.21.448/2004/6.számú határozatában fölveti ezt a problémát, amikor megfogalmazza: *a képviseleti joggal már nem rendelkező ügyvezető nyilatkozatának jogkövetkezményeit illetően a közhitelesség elve kerül szembe a hitelezők érdekeinek védelmével*, majd a döntés a bírói gyakorlatra hivatkozva (BH.2003/961., 2004./469.) biztosít elsőbbséget a Cstv.-nek, azaz a hitelezővédelemnek.

A 2006.július 1. napjáig hatályban volt Ctv.⁵ 10.§- a következőképpen tartalmazta a közhiteles cégnyilvántartásra tekintettel – többek között - a képviselő személyével kapcsolatos szabályokat és jogkövetkezményeket:

(1) A cég a cégjegyzékben bejegyzett adataira, illetve a cégnyilvántartásban szereplő - az adat igazolására szolgáló - okiratra harmadik személlyel szemben csak azt követően hivatkozhat, ha az adat a Céglőnyben közzétételre került, kivéve, ha bizonyítja, hogy a harmadik személy az adatot, illetve okiratot már korábban ismerte. A közzétételt követő 16. napig a harmadik személy ugyanakkor bizonyíthatja, hogy az adat, illetve az okirat megismerésére nem volt lehetősége.

(2) Ellenkező bizonyításig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a cégnyilvántartásban szereplő, illetve a Céglőnyben közzétett adatban bízva, ellenérték fejében szerez jogot.

(3) A cég - a jóhiszemű személlyel szemben - nem hivatkozhat arra, hogy valamely általa bejelentett és a cégjegyzékbe bejegyzett adat nem felel meg a valóságnak.

(4) Ha a cégjegyzékbe bejegyzett és a Céglőnyben közzétett adat egymástól eltér, harmadik személy hivatkozhat a Céglőnyben nyilvánosságra hozott adataira, kivéve,

⁵ 1997.évi CXLV.tv.

ha a cég bizonyítja, hogy a harmadik személy a cégjegyzékbe bejegyzett helyes adatot ismerte.

A 17. § (5) bekezdése szerint pedig a közzététel megtörténtét követően a cég nem hivatkozhat harmadik személlyel szemben arra, hogy a bejegyzett képviselő a hatáskörét túllépve járt el.

(A Ctv. 2006.július 1.napjától hatályos szövege – a 22.§-ban – tartalmilag szintén azonos jogkövetkezményeket tartalmaz a közhitelesség cím alatt, ezzel egyidejűleg a Cstv. hatályos szövege a kezdő időpontot a már ismertetett módon változtatta meg.)

A 2004.január 1.napjától hatályos Cstv. szövege szerint a felszámolást elrendelő bíróság akként intézkedik a felszámolás jogerős elrendelésének, illetőleg a felszámoló és a felszámoló biztos személyének a cégnyilvántartásban történő megjelenítéséről, hogy a jogerő megállapításával egyidejűleg elkészül a mindezen adatokat tartalmazó közzétételi végzés, amely közzétételi végzés a Céglőny szerkesztőségébe online úton kerül, de a céginformációs szolgáltatótól online úton egyúttal a cégjegyzékben is megtörténik a megfelelő adatmódosítás. Azaz: az adat cégnyilvántartásban történő megjelenése, illetve a közzététel (annak hatályos időpontja) egybeesik.

2004.január 1 napját megelőzően ellenben elvált egymástól a közzététel időpontja (ami a papíralapú Céglőny megjelenésének napja volt), valamint a felszámolás jogerős elrendelésének cégjegyzéken történő megjelenése.

A Ctv. fenti rendelkezései kapcsán ismert olyan értelmezés, hogy a cég csak a közzétételt követően hivatkozhat a felszámolás tényére (kezdő időpontjára), ez azonban a Cstv. ismertetett korábbi rendelkezései miatt több héttel követte a kezdőidőpont – a jogerő – napját. Nem is szólva arról, amikor a jogerősítés és a közzétételre vonatkozó intézkedés a bíróság érdekkörébe tartozó ok miatt (mulasztás, szabadság) késett.

A másodfokon jogerőre emelkedett végzéseknél az eltérés még nagyobb lehetett és lehet jelenleg is, hiszen a jogerő napjának a végzés meghozatalát tekintjük.

A Cstv.34.§ (2) bekezdése anyagi jogi értelemben egyértelmű, a kezdő időponttól a cég vagyoni jogi ügyeiben mint képviselő csakis a felszámoló tehet nyilatkozatot. Ez a szabály tehát a felszámolás kezdő időpontjának tényéhez kötődően *speciális* rendelkezést tartalmaz a társasági és cégtörvény előírásaihoz képest a *képviselési jogosultságra*: amely innentől már nem az arra jogosult tagok döntésén, hanem bíróság – kijelölő – határozatán alapul.

Kérdés azonban, hogy *a jogkövetkezményeket illetően* értelmezhető-e *lex specialis*-nak az álképviseléssel, de még inkább a cégtörvénynek az ehhez képest is speciális szabályokat tartalmazó normáival összevetve?

A kollégium véleménye szerint a Cstv.34.§ (2) bekezdésének kógens előírása, valamint a körülmény, hogy a cég normális működéséhez képest *a felszámolás egy speciális – összehitelezői szempontokat előtérbe helyező – létszak*, elegendő indokul szolgálnak azon megállapításhoz, hogy az általános-speciális viszonyának meghatározásában a Cstv. a *lex specialis*, tehát annak kell elsőbbséget biztosítani.

Azaz: a cégnyilvántartásban bízó, jóhiszemű ellenérték fejében szerző fél védelme itt a cégtörvény idézett rendelkezései ellenére – nem érvényesül.

III.

Mivel a fentebb vázolt feltételek mellett a jogalap nélküli gazdagodás illetve birtoklás szabályainak alkalmazására a felszámolás szakában kerül sor, további kérdések is felvetődnek:

- A pénzkövetelés jogosultja (a hitelező) miként juthat hozzá az őt megillető követeléshez;
- vajon megilleti-e a dolog birtokosát - a birtoklással kapcsolatosan őt megillető igények kielégítéséig – a Ptk.193.§ (2) bekezdésében szabályozott a visszatartási jog?

A Cstv. speciális eljárásjogi és anyagi jogi szabályokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy pénzköveteléseket a felszámolás során miként lehet érvényesíteni. Ezek vonatkoznak az álképviselővel szerződő félre is (bejelentési kötelezettség, az igények törvény által meghatározott rangsorban illetve időpontban történő kielégítése).

A bejelentési kötelezettségnél azonban értelmezésre szorul az esedékessé válás. Ha ugyanis azt a jogalap nélküli vagyonomozgás időpontjához kapcsolnánk, abból az következne, hogy az esetek jelentős részében már akkor eltelne (a közzétételtől számított 40.nap után), amikor a harmadik fél még nem is tud arról, hogy tőle a szolgáltatást visszakövetelik. Az esedékessé válást ezért a visszaadási kötelezettség elismeréséhez illetve bíróság általi elrendeléséhez indokolt kapcsolni a Cst.37.§ (2) bekezdésére figyelemmel.

A visszaadás időpontjáig a dolog jogalap nélküli birtokosa a dologra (különösen ha ingatlanról, illetve gépi berendezésről van szó) költekezhet.

E költekezés a Ptk.194.§ (1) és (2) bekezdése szerint szükséges költségnek, hasznokkal nem fedezett hasznos költségnek, illetve a dolog fenntartásával rendszerint együtt járó kisebb kiadásnak minősülhet. Az előbbi kettőt a jóhiszemű birtokos visszakövetelheti, a rosszhiszemű birtokos csak a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelhet megtérítést.

A dologra fordított szükséges költségek olyanok, amelyek felszámolási költségek lennének a Cstv.57.§(2) bekezdés b) pontjának keretei között – ha azokat a felszámoló fordította volna a dologra. Ez a minősített besorolás a költekező hitelezőt is megilleti, így az ilyen igény nem a Cstv.57.§ (1) bekezdés f) pontja szerint, hanem költségként minősítendő.

A felszámolási eljárás lényege, hogy a rendelkezésre álló vagyont értékesítéséből illetve a fennálló követelések érvényesítéséből áll elő az a vagyon (pénz), amiből a hitelezők meghatározott rendben történő kielégítése megtörténhet. A visszatartási jog ennek keretébe nem illeszthető be, hiszen az a kielégítést és az eljárás lefolyását gátolná.

IV.

Ha az adós vagyonából egy teljesítés mindenféle jogalap (szerződéses vagy jogszabályi kötelezettség) nélkül történt, a jogalap nélküli gazdagodás alapján az indokolatlan vagyonzmozgás rendezhető.

A bírói gyakorlatot áttekintve, a kezdő időpont után kötött ügyleteknél talán még gyakoribbak az olyan esetek, amikor az adós vagyonából a teljesítés egy még a felszámolás kezdőidőpontját megelőzően jogszerűen létrejött szerződés alapján történik, de már ezen időpont után. Ekkor az álképviselő szabályai - a jogszabály szövegét szigorúan értelmezve - nem alkalmazhatóak, hiszen az ügylet létező (érvényes, hatályos) volt, a teljesítés pedig sem egyoldalú sem kétoldalú jogügyletként nem fogható fel.

A jogkövetkezmények levonása körében a jelenlegi bírói gyakorlat többnyire azt fejti ki, hogy az ilyen teljesítés nem jogszerű, hisz sérti a Cstv. kielégítési szabályait, ezért az így kifizetett összeg (átadott) dolog visszajár (LB. Gfv.VIII.32.334/2000/5., Gfv.VI.32.398/1998., Pfv.IV.20.159/2004.- BH.2004./469 -, Fővárosi Ítéltábla Gf.40.084/2006/5.) A döntések általában rámutatnak arra is, hogy az objektív időpontból következően a visszafizetési kötelezettség független az alperes jó-, avagy rosszhiszeműségétől.

Az itt hivatkozott első LB. határozat kifejezetten kizárja a Ptk.361.§-ának alkalmazását kifejtve, hogy *a kifizetése jogellenes, alperes követeléshez az idézett jogszabályok megszegése útján jutott hozzá, ezért annak visszafizetésére köteles. A felperes igénye – eltérően a jogerős határozat indokolásától – nem a Ptk.361.§-a alapján jogszerű, a felek jogviszonyának elbírálására ugyanis a többször módosított Cstv. speciális⁶ szabályai az irányadóak, amelyek kizárják a jogalap nélküli gazdagodás kártérítési jellegű szabályának alkalmazását.*

Ezen határozatokból következően – bár ez így kifejtve egyikben sem található meg - , ha egy kifizetés jogszerűtlen, legalábbis abban az értelemben, hogy más szabályokra is figyelemmel kellett volna lenni, az egyúttal a visszakövetelés jogcímét is megteremti.

Az idézett indokolásnak vitatandó állítása az, hogy - a visszafizetésre - speciális rendelkezéseket tartalmaz a Cstv. a Ptk.361.§-hoz képest. Nem kétséges, hogy a kifizetés módjára vannak speciális szabályok, a jogszerűtlen teljesítés visszafizetésének/adásának jogcímét azonban ez még önmagában nem teremti meg.

A jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozó megoldás szintén vet fel jogértelmezési problémákat, ugyanis:

- a teljesítés egy meglévő kötelezettség kielégítését célozta, tehát általános értelemben volt jogalapja;
- ha az adós vagyonából történt is, a gazdagodás megléte kétségbe vonható, hiszen tényleges járandóságához jutott a hitelező;
- a kielégítés valójában közvetlenül nem az adós, hanem a többi hitelező rovására történt (ha az adós vagyonából kikerül pl.100 egységnyi aktívum, de ugyanennyi tartozás is mint passzívum, így mérlegszerűen a vagyon értéke

⁶ A határozat szerint ezek: 38.§ (3) bek., 4.§, 34.§ (2) bek.57-58.§

változatlan), a törvényi tényállás *más* fogalma azonban közvetlenül az egyik félnél bekövetkező hátrányra utal.

Az első két pontban megfogalmazott kétségen egy érveléssel túljuthatunk, csak egy lépéssel kell tovább haladnunk a gondolatmenetben: Az ott ismertetett jogszabályok megsértésével bekövetkezett teljesítés ellentétes a jogrenddel, hiszen akkor és úgy már arra nem volt lehetőség. Az a vagyoni mozgás pedig, ami nem jogos - a rendezésre vonatkozó külön törvényi rendelkezések hiánya esetén⁷ - egyúttal a Ptk. Ptk.361.§-ában szabályozott jogalap nélküliséget is megvalósítja. A gazdagodás pedig azzal következik be, hogy a jogszabály által szabályozott helyzethez képest, az ilyen kielégítés *előnyt* jelent, hiszen egyébként egyáltalán nem biztos, hogy a törvény előírásait betartva a kielégítésre (ilyen mértékben) sor kerülne.

A *más rovására* tényállási elemnél szintén a felszámolás kezdő időpontja utáni helyzet sajátosságai adnak támpontot a jogértelmezéshez, aminek jogi relevanciával bírótartalmát a következők szerint adhatjuk meg : a csődvagyon valójában már nem az adósé, annak elsődleges rendeltetése, hogy a hitelezők kielégítését szolgálja. Alapvetően ennek célnak a megvalósítását szabályozza az egész eljárás. E sajátos rendeltetésű vagyon várományosai a hitelezők („*a csődvagyon a hitelezőké*”), ezért a kezdő időponttól nem csak közvetetten⁸, hanem közvetlenül is az ő rovásukra történik a teljesítés. Ezért a *más* fogalma rájuk is értelmezendő.

⁷ Ilyen eltérő rendelkezések az érvénytelenség (Ptk.237.§) , a szerződés megszüntetése esetére - Ptk.319.§(2)-(3) bek. - vonatkozó szabályok.

⁸ Felszámolás nélkül a vagyonsökkenéssel esetleg közvetetten érintett hitelező a másnál közvetlenül bekövetkező hátrányra természetesen ilyen igényt nem alapíthat.